

Kuća Belotti u Dubrovniku ili vrijednost ambijentalne vrijednosti

U povodu projekta za obnovu
stambene kuće XIX. stoljeća na Pilama

Ako se šablonski vrednuje arhitektura i oprema kuće Belotti u Dubrovniku, može se dogoditi da se izvanjski manjak stilske “naracije” doživi kao nedostatak, a da se unutrašnje obilje stilskih asocijacija također doživi kao nedostatak. Kao da su se pomiješala dva vremena pa nas baština dogmatičnog funkcionalizma navodi na vrednovanje čistoće i praznine, a neki novi historicizam u zraku željan je obilježja reprezentativnosti i statusnih simbola: u obrnutom odnosu, međutim, od onoga što ga je postavila zamisao ove kuće. Zašto, gledajući je izvana, ne bismo vidjeli njezin skromni modernizam – njezinu čistoću, jedostavnost i ljepotu proporcija kao nešto budućnosno i nešto vrijedno, a ne kao nedostatak? Zašto suzdržano doziranje njezinih povijesnih asocijacija (okvir portala, ili dva lučna otvora u ulaznom prostoru stubišta, ili tragovi pergole, ili diversifikacija u popločavanju “nulte fasade” – motiv oblutaka!) ne bismo vidjeli kao esencijalnu i minimalističku didaktičnu oporuku duha mjesta? Zašto lokalnom soboslikaru zamjeramo uporabu i miješanje šablona, kad šablone osamnaestog i devetnaestog vijeka postižu velik uspjeh na europskim aukcijama? Ova je kuća poput krznenog kaputa engleskog gentlemana, s krznom iznutra; izvana dobar kroj, unutar njega osobna raskoš. Ako to nije raskoš nekoliko vrhunskih primjera, to je skromna raskoš koja pokazuje dokle veliki primjeri impregniraju mali život. I ne baš sasvim mali. Onaj tko je trošio na ruže i amore na vlastitom stropu, tko je naručivao zvjezdaste

parkete i kupovao industrijske željezne ograde kakvima su opremljene i reprezentativne zagrebačke kuće istoga vremena (npr. Stara gradska vijećnica), očito je dosegnuo stanovit odnos prema nadgradnji koji, s današnje udaljenosti, čuva i pruža zalihu i biljeg skromne ali autentične plemenitosti. Uvijek je moguće napraviti ljepše i starije, a naročito uvesti to ljepše i starije iz suvremene neoneostilske talijanske i francuske produkcije. Nažalost sve nam više nestaje ovakav pravi dokazni materijal “veličine malenog”, a sva njegova subvalorizacija, pretežno vrlo šablonska a i spremna podići investitoru, služi zapravo oslobađanju gradilišta, povećavanju volumena, pojednostavljivanju i pojeftinjenju obnove.

Kad se za neku arhitekturu ustanovi da je ambijentalno vrijedna, daje joj se zapravo najveći kompliment. Ona tvori ambijent, ona gradi njegovu vrijednost, ona participira u njegovim cjelovitim svojstvima bez kojih toga ambijenta ne bi bilo. Zakašnjela realizacija “Plana Voisin” uskoro će nam ostaviti svijet od samih, narijetko posijanih velikih spomenika bez konteksta, *bez ambijenta*. Dubrovnik je upravo na tom putu: on gubi svoja predgrađa, svoju patinu i vrtove (treba dokazati da *vrta nije bilo* kako ga *ne bi bilo*), naročito proporcije onoga što ga okružuje. Ali taj proces nema kraja. Nakon što preostane samo artefakt u zidinama, ameba će se i dalje dijeliti, pa će se birati “veliki spomenici” unutar samog gradskog tkiva. Na kućama poput ove odlučuje se sudbina onoga što smo zvali svojim kulturnim krajolikom. Investitor

može shvatiti i poštovati veličinu male mjere koja mu je dopala, može obnoviti njezine karakteristične elemente (“više puta preslikana soboslikarija” može se vratiti u bolje stanje), može se nadahnuti sugestijama njezina mikrosvijeta. Može time steći svoje statusne poene (kod engleskih gentlemena). Može dakako čuti i sve one glasove lake subvalorizacije koji ga pozivaju na gubitak pamćenja. S tim što kod njihove procjene valja uzeti u

obzir barem činjenicu da je pamćenje sve isplativija ekonomska kategorija.

Što se tiče službe zaštite, koja gubi iz sfere svojih ovlasti mjerilo regije, ne bi trebalo da odustane od mjerila građanske kuće i njezina oslika. Možda se svijest o prvome začinja u drugome. Kuća Belotti argument je dubrovačke civilizacije i kulture i stoga u obnovi valja štiti njezinu pojavu i njezinu opremu. ✕